

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **E. M.**, zastoupený Mgr. Bohdanou Novákovou, advokátkou se sídlem Pod Terebkou 12, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 10. 2008, č. j. 29 Az 8/2008 - 79,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 10. 2008, č. j. 29 Az 8/2008 - 79, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 20. 10. 2008, č. j. 29 Az 8/2008 - 79, zamítl žalobu podanou žalobcem (dále jen „stěžovatel“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „ministerstvo“) ze dne 6. 2. 2008, č. j. OAM-1-645/VL-10-K01-2007, kterým nebyla stěžovateli udělena mezinárodní ochrana podle § 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“). Krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku nejprve odkázal na podrobnější odůvodnění zamítnutí žaloby manželky stěžovatele, jak v otázce nenaplnění podmínek ustanovení § 12, tak i ustanovení § 14a zákona o azylu, a konstatoval, že stěžovatel sám nesplňuje ani podmínku pronásledování z důvodu uplatňování politických práv a svobod ani podmínku důvodného strachu z pronásledování z důvodu národnosti ve smyslu ustanovení § 12 písm. b) citovaného zákona. Ministerstvo se v řízení zabývalo sděleními stěžovatele o důvodech odchodu ze země původu zcela podrobným a vyčerpávajícím způsobem a správně zdůraznilo, že opustil svou vlast z osobního rozhodnutí a nikoliv z azylově relevantních důvodů.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. V kasační stížnosti namítal, že rozhodnutí krajského soudu není v souladu s ustanovením § 14a zákona o azylu a § 46 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jeho manželka utrpěla v zemi původu vážnou újmu z důvodu své národnosti a její újmu proto právem vnímá jako újmu vlastní. V případě návratu do země původu se obává, že by nejen jeho manželka, a i on sám, byli opět terčem pronásledování pro arménský původ manželky. Právě v tom spatřuje zákonné podmínky pro aplikaci ustanovení § 14a zákona o azylu. Ministerstvo však nezjistilo nic o bezpečnosti návratu Arménů do Ázerbajdžánu. UNHCR přitom ve zprávě ze září 2003 uvádí, že nemá informace o návratu jediného Arména, který odešel v důsledku konfliktu na počátku 90. let do Ázerbajdžánu. Tataž zpráva dále uvádí, že diskriminace etnických Arménů se ve zprávách pravidelně objevuje, ale zacházení s touto skupinou obyvatel se v jednotlivých komunitách liší. Je ale zjevné, že v komunitě, v níž žila jeho rodina (komunita Ázerbajdžánců vyhnaných z Náhorního Karabachu Armény), byla situace velmi dramatická. Rozhodnutí ministerstva proto nevychází ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci, neboť si neobstaralo pro své rozhodnutí žádné specifické informace k bezpečnosti návratu do země původu a k budoucí perspektivě návratu celé jeho rodiny. Není přeci možné odhadovat bezpečnost návratu rodiny na základě informací, které jsou již dva roky staré (napadené správní rozhodnutí bylo vydáno v roce 2008 a nejčerstvější použitá zpráva pokrývá rok 2006). Stěžovatel v ostatním odkázal na obsah kasační stížnost jeho manželky. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ministerstvo vnitra ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její opodstatněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Námitky uplatněné v kasační stížnosti jsou obdobou námitek žalobních, k nimž se ministerstvo i krajský soud již vyjádřily. Sám stěžovatel v průběhu řízení uvedl, že je ázerbajdžánské národnosti a v zemi původu žádné azylově relevantní potíže neměl. Jen se obával o svoji manželku, která je národnosti arménské. Zanedbatelný není ani značný časový odstup od popisovaných událostí, neboť stěžovatel s rodinou opustil zemi původu již v roce 1991. Z použitých informací o zemi původu je ostatně zřejmé i to, že v současné době nemají smíšená manželství potíže. Použité zprávy o situaci v zemi původu jsou dostačující a aktuální, a není proto důvodu pochybovat o jejich věrohodnosti. Proto ministerstvo navrhlo, aby kasační stížnost byla zamítnuta jako nedůvodnou.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být odmítnuta jako nepřijatelná (§ 104a s. ř. s.). Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39. Přesahem vlastních zájmů stěžovatele, který ve věcech azylu jediné vede k meritornímu projednání kasační stížnosti, je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je, kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce, pro Nejvyšší správní soud také nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. O přijatelnou kasační stížnost se podle citovaného usnesení může jednat i tehdy, bylo-li v napadeném rozhodnutí krajského soudu

shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat, pokud krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu a nelze vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu zjistil, že stěžovatel k žalobě připojil zprávu Monitorovacího centra vnitřních vystěhovalců, v níž je podle jeho názoru popsáno vyostření situace a vztahů mezi Arméní a Ázerbajdžánci, a v souvislosti s touto zprávou namítal nedostatečné posouzení skutkového stavu a nedostatek informací. V žalobě rovněž odkázal na Příručku k postupům pro určování právního postavení uprchlíků a na vybraná doporučení UNHCR z oblasti mezinárodní ochrany, vydané v srpnu 2006 Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, konkrétně na čl. 38, 39, 40 a 41, které v žalobě ocitoval a namítal, že ministerstvo nevzalo v potaz subjektivní vyhodnocení situace stěžovatelem. V doplnění podané žaloby byla jako důkaz navrhována Zpráva UNHCR ze září 2003, jež byla k žalobě připojena, Součástí soudního spisu je rovněž zpráva Amnesty International o situaci lidských práv v Ázerbajdžádu a Rusku ze dne 15. 3. 2008.

Nejvyšší správní soud předepisuje, že i v řízení o kasační stížnosti se řídí přísnou dispoziční zásadou. Tato zásada je vyjádřena v ustanovení § 106 odst. 1 s. ř. s., které ukládá stěžovateli povinnost označit rozsah napadení soudního rozhodnutí a uvést, z jakých důvodů (skutkových a právních) toto rozhodnutí napadá a považuje jeho výroky za nezákonné, a v ustanovení § 109 odst. 2, 3 věta před středníkem s. ř. s., podle něhož je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti. Takto vymezeným rámcem (rozsah napadení soudního rozhodnutí a skutkové a právní důvody jeho nezákonnosti) je Nejvyšší správní soud vázán, nejde-li o vadu, k níž musí přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 věta za středníkem s. ř. s.). I při nejmírnějších požadavcích proto musí být z kasační stížnosti poznatelné, v kterých částech a po jakých stránkách má být napadené soudní rozhodnutí přezkoumáno, přičemž Nejvyšší správní soud není povinen, ale ani oprávněn, sám vyhledávat možné nezákonnosti napadeného rozhodnutí.

Zákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásada spravedlivého procesu) vyplývajícího z Listiny základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1), je nutno rozumět tak, že procesnímu právu účastníka řízení vyjádřit se k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a k věci samé a zejména navrhnout důkazy, jejichž provedení pro prokázání svých tvrzení pokládá za potřebné, odpovídá i povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také, pokud jim nevyhoví, v rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl (§ 157 odst. 2 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s.). Jestliže tak soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních principů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v čl. 36 odst. 1 a čl. 38

odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94 a ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 87/99). K povinnosti soudu zaujmout stanovisko k důkazům, jejichž provedení bylo v řízení účastníkem navrhováno, se vyslovil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 - 89, který byl publikován ve Sbírce rozhodnutí NSS pod č. 618/2005, v dovodil, že „I. Soud rozhodne, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.); to jej však nezbavuje povinnosti takový postup odůvodnit. II. Ustanovení § 77 s. ř. s. zakládá nejenom pravomoc soudu dokazováním upřesnit, jaký byl skutkový stav, ze kterého správní orgán ve svém rozhodnutí vycházel, ale také pravomoc dalšími důkazy provedenými a hodnocenými nad tento rámec zjistit nový skutkový stav jako podklad pro rozhodování soudu v rámci plné jurisdikce. Přitom soud zváží rozsah doplňování dokazování tak, aby nenahrazoval činnost správního orgánu“. V rozsudku ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 61/2008 - 98, který je dostupný na www.nssoud.cz, pak Nejvyšší správní soud vyslovil právní závěr, že „Krajský soud nemá povinnost provést libovolný důkaz, který mu účastníci navrhnou. Pokud by účastník navrhoval důkaz, jež nemá s danou věcí zjevně žádnou souvislost, případně pokud by nebyl schopný ani k výzvě soudu uvést, co konkrétně má jím navrhovaný důkaz ve vztahu k danému případu dokázat, pak by soud nemusel takový důkaz provádět. Měl by ale povinnost řádně zdůvodnit, proč nepovažuje za nutné důkaz provést“.

V dané věci nebylo možno přehlédnout, že stěžovatel v souladu s ustanovením § 71 odst. 1 písm. e) s. ř. s. v doplnění žaloby uvedl, jaké důkazy navrhuje provést k prokázání svých žalobních tvrzení. Mezi těmito návrhy byl i návrh na provedení důkazu Zprávou Monitorovacího centra vnitřních vystěhovalců, v níž je údajně popsáno vyostření situace a vztahů mezi Arménci a Ázerbajdžánci a Zprávou UNHCR ze září 2003, jež hovoří o tvrzené diskriminaci Arměnců. Jelikož krajský soud nerozhodl, že tyto důkazy neprovede (§ 52 odst. 1 s. ř. s.), a ani navrhovanými zprávami důkaz neprovedl, zkrátit tak stěžovatele na jeho procesních právech. V odůvodnění napadeného rozsudku pak pouze odkázal na dostatečně podrobné závěry ministerstva. Pokud pak krajský soud přes uvedené pochybení rozhodl ve věci samé, zatížil řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Krajskému soudu je v uvedeném směru třeba vytknout i to, že se v případě napjaté situace, která panovala v předmětném regionu (sociální, ekonomická a politická nestabilita), měl vypořádat i se Zprávami Amnesty International, které jsou součástí soudního spisu, což neučinil, z nichž jedna se týká jmenovitě rodiny stěžovatele.

Krajský soud pochybil i v tom, že v odůvodnění napadeného rozsudku, pokud jde o nenaplnění zákonných podmínek ustanovení § 12 a § 14a zákona o azylu, odkázal na odůvodnění rozsudku o zamítnutí žaloby jeho manželky, jakož i na podrobné a plně postačující odůvodnění rozhodnutí ministerstva. Přitom Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že tento rozsudek krajského soudu byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 7 Azs 27/2009 z důvodu závažných procesních pochybení, jež spočívala v tom, že se krajský soud nevypořádal s navrhovanými listinnými důkazy, které mohly mít zásadní dopad na posouzení projednávané věci. Takový postup nelze akceptovat.

Pokud pak krajský soud přes uvedená pochybení rozhodl ve věci samé rozsudkem, zatížil v tomto směru řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí (§ 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se za této situace nezabýval hmotněprávní podstatou věci, kterou se ani zabývat nemohl, neboť k tomu by mohl přistoupit až poté, co by ve věci proběhlo bezvadné řízení před krajským soudem.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

V dalším řízení bude na krajském soudu, aby rozhodl o provedení či neprovedení navrhaných důkazů (pokud nevyhoví návrhu na provedení důkazů, musí ve svém rozhodnutí uvést, z jakých důvodů, zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl, navržené důkazy neprovedl). V mezích všech žalobních bodů, včetně argumentů k nim se vztahujícím, tedy i těch, jež jsou obsaženy v kasační stížnosti, pak posoudí důvodnost podané žaloby a rozhodne ve věci.

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem, který je vysloven v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. dubna 2009

JUDr. Eliška
Cihlářová
předsedkyně senátu